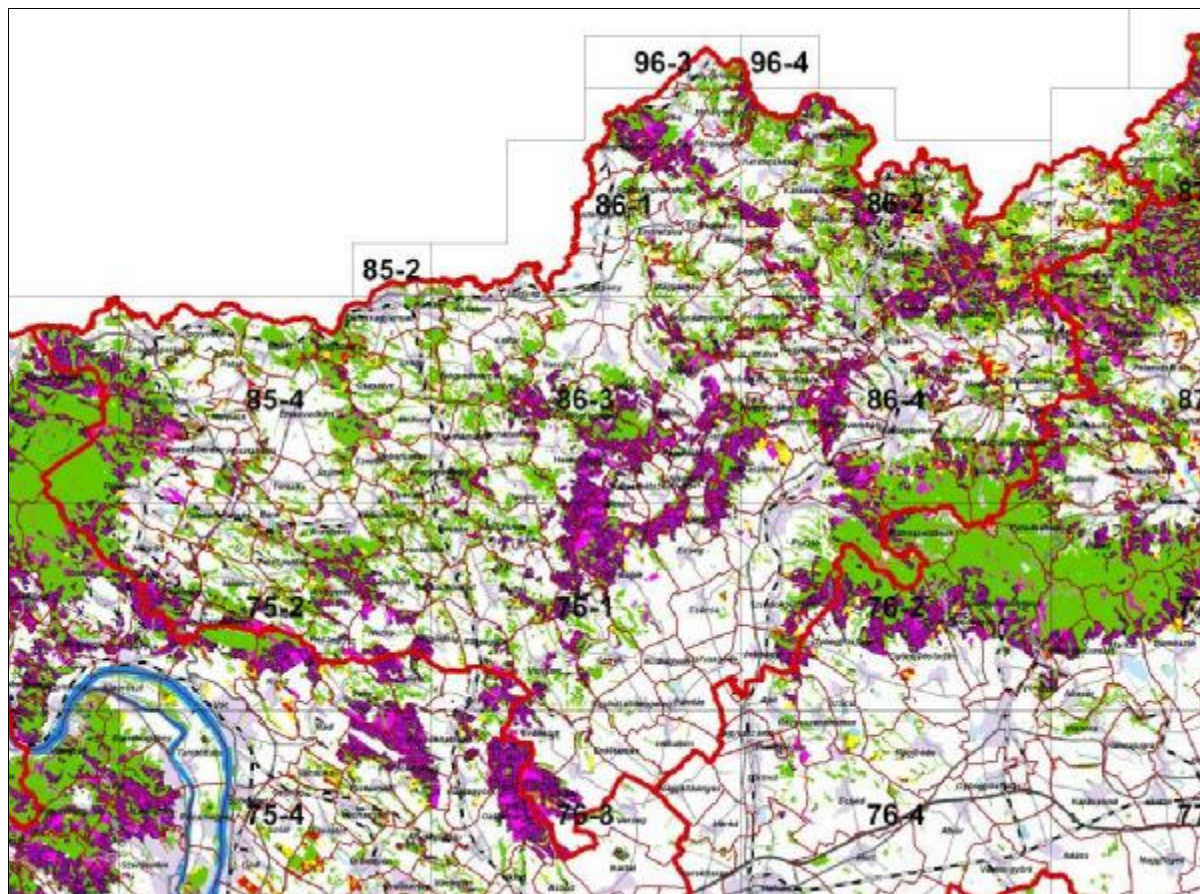

NÓGRÁD MEGYE

ERDŐTŰZVÉDELMI TERVE

Összeállította:

MgSzH Központ Erdészeti Igazgatóság

Véleményezte:

Heves Megyei MgSzH Erdészeti Igazgatóság

Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság

Budapest, 2009. szeptember

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés.....	4
2. Nógrád megye közigazgatási és természeti környezete.....	5
2.1. A megye közigazgatási beosztása, földrajzi és gazdasági adatai*	5
2.2. A megye természetföldrajzi adottságai*	7
2.3. Erdőgazdálkodási viszonyok a megyében	9
2.3.1. Az erdőterületek tulajdonforma szerinti megoszlása a megyében.....	9
2.3.2. Erdőgazdálkodási tevékenység kapcsolata az erdőtűzvédelemmel	10
2.3.3. Mezőgazdálkodási tevékenység kapcsolata az erdőtűzvédelemmel	11
2.3.4. Jelentős erdőgazdálkodók a megyében	11
2.3.5. Az erdőterületek tűzveszélyességi besorolása községhatáronként	12
2.3.6. Az erdőterületek kimutatása az erdőtest jellege szerint	13
2.3.7. Az erdőterületek korosztály viszonyai.....	13
2.4. Tűzoltás a védett természeti területeken.....	15
2.5. A Duna-Ipoly Nemzeti Park kezelésében lévő természetvédelmi területek a megyében.....	15
2.6. A megye erdőállományainak erdőtűz-veszélyességi besorolása.....	17
2.6.1. Elegyetlen erdei fenyő és fekete fenyő állományok	17
2.6.2. Elegyes erdei fenyő és fekete fenyő állományok.....	17
2.6.3. Lombos fiatalosok 5 méteres magasság alatt.....	18
2.6.4. Idősebb lombos állományok.....	18
2.7. A megye erdőtűz-veszélyességi besorolása	19
3. Erdőtűzek a megye területén.....	20
3.1. Az erdőtűzek fő okai és az okok elemzése	20
4. Erdőtűzek megelőzése	20
4.1. Jogforrások	20
4.2. Tűzgyújtásra vonatkozó tűzvédelmi előírások.....	20
4.3. -Javasolt erdőtűzmeelőzési intézkedések	21
4.3.1. Tűzpászták.....	21
4.3.2. Fafaj megválasztás, ültetés	22
4.3.3. Víznyerőhelyek tűzoltáshoz, tavak	22
4.4. Tűzgyújtási tilalom rendszere	23

4.5.	Lakosság tájékoztatásának módja	24
4.6.	Az erdőterületre való belépés korlátozása	24
4.7.	Felvilágosító programok.....	25
4.8.	Megfigyelő rendszerek és őrszolgálat	25
4.9.	Fejlesztendő területek.....	26
5.	Erdőtűzek oltása	28
5.1.	A tűzoltásra vonatkozó alapvető törvényi előírások	28
5.2.	Együttműködés a tűz oltása során, vezetési struktúra	29
5.3.	Természetvédelmi területen a tűzoltás során alkalmazandó külön szabályok.....	29
5.4.	Meteorológiai adatok elérhetősége.....	30
5.5.	A megyében található repülőterek adatainak elérhetősége.....	30
5.6.	A tűzoltás utómunkálatainak szabályai, terület őrzése.....	31
5.7.	Fejlesztendő területek.....	31
5.7.1.	Erdőtűz meteorológiai adatlap kidolgozása.....	31
5.7.2.	Közös tűzoltási gyakorlat	31
5.7.3.	Továbbképzés, oktatási rendszer	31
5.7.4.	Védőruha vásárlás.....	31
5.7.5.	Közös rádiós rendszer, frekvencia kialakítása.....	32
6.	Mellékletek	33

1. Bevezetés

Az MGSZH Központ, valamint a Megyei MGSZH Erdészeti Igazgatóságok és a Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóságok – az ÖTM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság (ÖTM OKF) koordinálásával - közösen készítik el a megyei erdőtűzvédelmi terveket.

A megyei erdőtűzvédelmi tervek kerettként szolgálnak a megelőzési feladatok végrehajtásában, valamint tüzesetek esetén az oltásban résztvevő szervezetek (elsősorban a katasztrófavédelem) részére egy mindig naprakész információs bázisként áll rendelkezésre. Fejlesztésük folyamatos feladat, amely a megye területén található közigazgatási, erdőgazdálkodói és katasztrófavédelmi helyzetek miatt lényegesen megváltozó környezeti feltételek, valamint az erdőtűz megelőzéssel és oltással kapcsolatos új fejlesztések követése útján valósul meg.

A megyei terv célja:

- az erdőtűz megelőzésének koordinálása,
- az erdőtűzoltási tevékenység összehangolása,
- erdőtűz megelőzésével és oltásával kapcsolatos fejlesztési koncepció közös kialakítása és harmonizálása,
- az adott megyében az erdőtűzoltás és megelőzés tevékenységeiben illetékes állami és önkormányzati szervek, erdőtulajdonosok és erdőgazdálkodók együttműködésének elősegítése.

A megyei erdőtűzvédelmi terv egy hosszútávú fejlesztési koncepció, amely az EU erdőtűzzel kapcsolatos pályázatainak háttéranyagaként is szolgál, emellett a nemzeti vidékfejlesztési-, katasztrófavédelmi és erdészeti támogatási rendszer kialakításánál az érintett szervezetek figyelembe veszik a tervekben regionálisan meghatározott fejlesztési célkitűzéseket és törekszenek azok támogatható prioritásként történő megjelenítésére.

Az országos és a megyei tűzvédelmi tervek mindenki számára nyilvánosak. Közzétételükről, megismerhetőségükről és a megfelelő szervekhez való eljuttatásukról a Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóságok és az MGSZH Erdészeti Igazgatóságai gondoskodnak.

A megyei tervek sokszorosításra alkalmas formában papír, valamint digitális formában is folyamatosan rendelkezésre kell állniuk.

A megyei tervek térképi mellékleteit időszakonként (5 évente ajánlott) felülvizsgálni, tekintettel az erdőgazdálkodás okozta folyamatos - és az elmúlt évek nagyarányú erdőtelepítéseinek - nyomkövetése érdekében.

2. Nógrád megye közigazgatási és természeti környezete

2.1. A megye közigazgatási beosztása, földrajzi és gazdasági adatai*

Nógrád megye Magyarország északi részén helyezkedik el, kelet felől Borsod-Abaúj-Zemplén, dél - kelet felől Heves, dél - nyugat, nyugat felől Pest megye, Északról pedig Szlovákia határolja. Megyeszékhelye és egyben legnagyobb lélekszámú települése Salgótarján. A megye az ország második legkisebb megyéje.

Régió:	Észak-Magyarország
Megyeszékhely:	Salgótarján
Terület:	2544,18 km ²
Népesség:	546.510 fő (2001. február 1-i állapot)
Népsűrűség:	86 fő/km ²
Települések száma:	131
Jelentősebb folyók:	Ipoly, Zagyva, Galga
Tavak:	Nötincsi-tó, Diósjenői-tó, Bánki-tó, Kétbodonyi-tó, Berkenyei-tó, Pusztaszán- tói-tó, Tereskei-tó

Városok

Salgótarján (42609)	Pásztó (10330)
Balassagyarmat (17906)	Szécsény (6580)
Bátonyterenye (15207)	Rétság (3067)

(Népesség szerinti sorrendben, a 2005-ös népszámlálás adatai szerint)
Zárójelben a városok lakosság száma.

A megye jelenlegi képezének kialakulása

A megye mai határai az 1950-es megyerendezés során alakultak ki. Az egykor Hont megyéhez tartozott települések döntő többségét (az akkori Szobi járást) Pest megyéhez csatolták és további határkiigazításra került sor Heves megye irányában. Egyúttal a megye nevét Nógrádra változtatták és székhelyét Balassagyarmatról Salgótarjánba helyezték.

A megye az ország legkisebb lélekszámú megyéje. Településszerkezetére jellemzőek az aprófalvak, elég sok település lakossága 1000 fő alatti. A települések egyenletesen, szétszórtaan helyezkednek el a megyén belül. A megyének 6 városa és 123 falva van.

Ipar

A megye gazdaságában az ipar döntő jelentőségű. A tradicionálisan korszerűtlen, nehézipar-túlsúlyos iparszerkezete a XIX. században alakult ki, amikor a térségben feltárt barnaszén vagyona építve megjelentek az első ágazatok. "Húzó ágazatként" a kohászat, a gépipar, illetve a szilikát alapanyagú termékek gyártása - az üveg- és kerámiaipar - fejlődött ki. A megye iparában még napjainkban is jelentős átalakulási folyamatok zajlanak le, amelyek termékszerkezet-korszerűsítést, gazdálkodási és tulajdonosi struktúrávált

tást egyaránt jelentenek. Ennek az átalakulásnak - a pozitív vonások mellett - több, nehezen kezelhető negatív következménye is van, ilyen például a hagyományos szénbányászat teljes megszüntetése, illetve az országos átlagot meghaladó munkanélküliség, a működő tőke beáramlásának hiánya. A külföldi befektetés 1999-ben 11 md Ft, a megyék rangsorában ez a 19. helyet jelenti.

Nógrád megyében a privatizációs folyamatok tovább elhúzódtak, mint az ország többi, más területein, ami annak volt köszönhető, hogy a térségben magasabb a nagyvállalatok száma. A folyamat során gazdasági társaságokká alakult mammutvállalatok mellett elsősorban a piaci viszonyokhoz jobban alkalmazkodó kis- és közepes vállalkozások jöttek létre.

Bányászat

A terület geológiai felépítése rendkívül változatos: andezit, riolit, bazalt, mészkő, dolomit és még sok egyéb kőzet fellelhető. Egykor jelentős barnakőszéntelepekkel is rendelkezett, napjainkra azonban a bányászat ennek nagy részét felemészítette.

Mezőgazdaság

A mezőgazdasági termelés szempontjából a megye természeti adottságai - domborzati viszonya, talaj- és vízbázis szerkezete - kedvezőtlenebb az országos átlagnál. Kevés a gazdaságosan művelhető szántó, magas az erdőművelés aránya. **A megyének 40,3 százaléka erdő, ami az ország erdeinek 18 százalékát teszik ki!** A kedvezőtlen adottságok ellenére kedvező terméseredmények érhetőek el a napraforgó, burgonya és kenyérgabona esetében, de jelentős hagyományai alakultak ki a bogyós gyümölcsűek, valamint a gyógy- és drognövények termesztésének. A természeti adottságokra, hagyományokkal rendelkező termelési kultúrákra építve a mezőgazdaság jó befektetési lehetőségeket kínál, fejlesztésre várnak a hűtőház - kapacitások, kialakításra kerülhetnek a korszerű élelmiszeripari feldolgozóüzemek, fafeldolgozó kapacitások.

Közlekedés

Nógrád megye közlekedési szempontból viszonylag jó helyzetben van. Az köszönhető Budapest közelségének, illetve az 1960-70-es évek iparosításának. A közúthálózat gerincét a 2-es és a 21-es számú főútvonal alkotja, amely észak - déli irányban Budapesttel, az M3-as autópályával és a Szlovák Köztársasággal való összeköttetést biztosítja. Közúton a megye valamennyi települése elérhető. A fejlesztési elképzelések között szerepel a magasabb forgalmú utak városokat elkerülő szakaszainak megépítése, valamint a forgalom nagyságának megfelelően történő kiszélesítése.

A megye vasúti közlekedése több, mint 125 esztendővel rendelkezik. A Budapest - Hatvan - Salgótarján - Losonc vasútvonal a múlt század végi és a századelő fejlődő gazdasági igényei szerint épült, ám forgalma - különösen a teherforgalom tekintetében - az iparmedence sorvadásának köszönhetően jelentősen visszaesett. A 81-es számú fővonal megmaradt a nemzetközi közlekedésben, ezen keresztül juthatnak el a vonattal utazók a Szlovák Köztársaságba, illetve Lengyelországba. Az Aszód - Balassagyarmat - Ipolytarnóc vasútvonal forgalma jelentéktelen. Vasúton a főváros és a megye 44 települése érhető el. A fejlesztési célkitűzések közül a pályaszakaszok terhelhetőségének növelése és a villamosítás megvalósítása a legfontosabb.

A megyének három közúti- és egy vasúti határátkelőhelye van a Szlovák Köztársasággal.

A megye legfontosabb személyszállító ágazat a közúti közlekedés, vízi és légi közlekedése gyakorlatilag nincs.

*(Forrás: <http://hu.wikipedia.org/>)

2.2. A megye természetföldrajzi adottságai*

Nógrád megye Magyarország északi részén terül el. Területének nagy része dombos vidék, illetve középhegység. Szlovákiával határos, természetes határok övezik. A megye területén négy hegység kapcsolódik egymásba. Keletről a Mátra, nyugatról a Börzsöny, északról a Karancs-Medves hegyvidék övezi, míg a megye többi részét a Cserhát vonulatai töltik ki, amelyek észak és dél felé fokozatosan ellaposodnak.

A nógrádi táj jellegzetességét a Cserhát halomvidéke adja: vulkanikus eredetű, szétszórt hegycsoportok, és az ezek között elterülő kisebb erdőfoltok. A hegyek általában nem magasabbak 400-600 méternél, a falvak nagyrészt a völgyekben terülnek el. A megye kistájai az Ipoly-völgy, a Nógrádi-medence, a Zagyva-völgy és a Medves-vidék.

A megye legmagasabb pontjai a Mátrában található 946 méter magas Pizskés-tető, valamint a Csóványos (938 m), amely Pest megye határán helyezkedik el. A megye legalacsonyabb pontja az Ipoly mentén található a szlovák-magyar határnál, Parassapuszta környékén.

A megye éghajlatát a Cserhát alacsonyhegységi jellege határozza meg. Az adottságokból következően Nógrád éghajlata jóval kiegyenlítettebb, mint a szomszédos tájaké, ahol a tengerszint feletti magasságkülönbségek erőteljesen meghatározók. A Cserhát évi középhőmérséklete 9 Celsius fok, míg évi csapadékmennyisége 550-600 milliméter.

A **Börzsöny** három egymás után keletkezett és egymásra épülő tűzhányó maradványa, felépítésében az andezitláva, -tufa és -agglomerátum a legjelentősebb. Az eredeti vulkáni képződményei lepusztultak, a központi kaldera peremei megmaradtak. A kaldera roncsain helyezkednek el a Börzsöny legmagasabb csúcsai (Csóványos 939 m, Nagy-Hideghegy 865 m). A kaldera belsejében ágas, külső peremén sugaras völgyhálózat jellemző. Az andezit-agglomerátumból periglaciális kötengerek és kőfolyások képződtek (pl. Nagy-Inóc). A hegység peremén és a kismedencékben lajtamészke és lösz is található.

A hegységben a klímaregionális erdőtársulások a cseres-tölgyes övtől a montán bükkös övig viszonylag szabályszerűen követik egymást, szigetszerűen mészkedvelő, mészkerülő és szikladomborzatú erdőkkel, a völgyekben égerligetekkel tarkítva. A zárt erdőtakarót főleg a hegylábbon szakítják meg mezőgazdasági területek, ugyancsak a hegylábbon jelentős a kultúrerdők (főleg akácok) térfoglalása.

Változatos szerkezetű és felszínű, tagolt dombvidék jellegű középhegységi táj. A **Nyugati-Cserhát-vidék** mészkőrögei (Naszály, Romhányi-hegy, Csóvár-Nézsai-rögcsoport) agyagos, homokköves, márgás dombos környezetből emelkednek ki. E rögvidéktől É-ra, a Nógrádi-medence alacsony domboság, amelyet széles völgyek tagolnak. A **Középső-Cserhát-vidéken** belül a **Középső-Cserhát** részben alacsony vulkáni rögökből áll, melyet romvulkánok, andezittelérek és összetört lávatarakók építenek fel. Ettől É-ra kisebb, D-re terjedelmesebb, D-re lejtő dombvidék, a Cserhátalja található. A Cserhát-vidék ÉK-i peremén emelkedik a táj magasabb vulkáni területe, a **Karancs-Medves-vidék**. A Karancs 700 m tszfm. fölé nyúló andezitlakkolit; a Salgótarjáni-szénmedencét bazaltvulkáni kúpok és kiütőmaradványok övezik; a Zagyva forrásától ÉK-re alakult ki a Medves bazaltfennsíkja. Az Ipoly-medence egykori ártéri síkságból és feldarabolt teraszfelszínekből áll.

Változatos növényzetű táj, ahol az alacsonyabb dombvidékek zömét cseres-tölgyesek borították, kevesebb gyertyános-tölgyessel, helyenként mészkedvelő erdőkkel. A Karancs-Medves-vidék, a Középső-Cserhát, ill. a Naszály tömbjében már klímaregionálisak a gyertyános-tölgyesek, s kevesebb részarányú bükkös mellett megjelennek a szikladomborzatú erdők is. Az Ipoly-medence természetes vegetációjában a ligeter-

dők és cseres-tölgyesek játszottak fontos szerepet. Napjainkban jelentős a kultúrerdők (mindenekelőtt az akácok) területfoglalása.

A tájban az erdők túlnyomó része 150 és 350 m tszf. magasságban található. Az ennél magasabban fekvő erdők aránya csak a Karancs–Medves-vidéken éri el a 45 %-ot. Az Ipoly-medencében az erdők 93 %-a 250 m tszfm. alatt található. A táj erdei változatos – elsősorban D-i, illetve É-i – kitettségűek, a sík fekvésű erdők aránya csak az Ipoly-medencében jelentős.

Az elsősorban vulkáni, illetve a löszös alapkőzetnek megfelelően – az Ipoly-medence kivételével – közel 90 %-ban vályogos szövetű, többletvízhatástól független barna erdőtalajokkal és rankerekkel találkozunk. Az Ipoly-medence kétharmadában rozsdabarna erdőtalajon állnak az erdők, amelyek 12 %-a időszakos vízhatású.

A megye dél-keleti részét a **Mátra** határolja, amely tömeges felépítésű, gerinces típusú vulkáni hegység, felépítésében andezit-agglomerátumok és lávatakarók vesznek részt. A hegység É-i része, a Mátralába a Zagyva NY–K irányú szakaszának vonaláig terjedő, márgából, homokkőből, agyagból álló dombvidék, amelyet lakkolitok (Som-hegy, Hajnács-hegy), néhány kilométeres dejkek és kürtömaradványok élénkítnek. A nagyrészt védett természeti területen a természetközeli erdőgazdálkodásra való törekvés jellemzi az erdőművelést a természetszerű bükkösökben, gyertyános-kocsánytalan tölgyesekben, tölgyesekben és cseresekben.

A megye keleti határa a **Heves-Borsodi-dombság**, amely a Zagyva felső folyásától a Szinva-patakig elnyúló, a Mátrától és a Bükkötől É-ra elterülő dombság, ami puhább kőzetekből (agyag, agyagmárga, homokkő, vulkáni tufa) áll. A dombságnak csak kis része nyúlik át a határon túli gömöri területekre. Kiemelkedőbb részei a Felső-Tarnától K-re 500 m tszf. magasság körüliek.

A hűvös klímájú dombvidéken a cseres-tölgyesek és gyertyános-tölgyesek mellett viszonylag sok bükkös található. Az edafikus erdőtársulások közül a szigetszerű mészkedvelő és mészkerülő erdők, a völgyekben ligeterdők említhetők. Az aktuális vegetációban a kultúrerdők legfontosabb képviselői az akácok, a kultúrterületek közül a szántók mellett kiemelendők a másodlagos gyepek.

*(Forrás: MAGYARORSZÁG ERDÉSZETI TÁJAI, Állami Erdészeti Szolgálat, Budapest, 2006)

2.3. Erdőgazdálkodási viszonyok a megyében

Nógrád megye erdőterülete meghaladja a 100 ezer hektárt. A megye erdősültsége 39,54%. **A megye erdősültsége a legnagyobb az országban!** Az erdőtűzvédelmi szempontból veszélyeztetett erdőterületek elsősorban a megye középső és keleti részén helyezkednek el.

A megyében elsősorban a nagy kiterjedésű lombos erdőfelújítások a legveszélyeztetettebb állományok. Az 1999-2004. évek statisztikai adatait figyelembe véve, az erdőtűzek 11 %-a a megyében keletkezett! Statisztikai adatok alapján a megyében – hasonlóan Borsod-Abaúj-Zemplén megyéhez – nagyon magas az erdő és vegetációtűz esetek száma. A statikus szempontú kockázatot növelik a megyére jellemző felhagyott mezőgazdasági területek, melyekről a megnövekedett biomassza mennyiség miatt nehezen oltható vegetációtűz gyakran terjed át az erdőterületekre. A dinamikus kockázatot elsősorban a strukturális problémákkal küzdő egykori ipari régiók közelsége, illetve az ott felmerülő, évtizedek óta megoldatlan szocio-ökonomiai problémák (munkanélküliség, lakosság elszegényedése, stb.) jelentik.

2.3.1. Az erdőterületek tulajdonforma szerinti megoszlása a megyében

Tulajdonforma	Erdőrészlet (ha)	Egyéb részlet (ha)*	Összesen (ha)	(%)
Állami tulajdon	54.292,26	2.137,02	56.429,28	56,10
Közösségi tulajdon	162,21	10,13	172,34	0,17
Magán tulajdon	42.431,80	1.554,06	43.985,86	43,73
Mindösszesen	96.886,27	3.701,21	100.587,48	100
Kezelt erdőterület	81.841,84	2.922,58	84.764,42	84,27
Kezeletlen erdőterület	15.044,43	778,63	15.823,06	15,73

A táblázat a 2007. december 31-i állapotot mutatja.

*Az egyéb részletek a nyiladékok, utat, csemetekertet és egyéb az erdőgazdálkodás céljait szolgáló területek, amelyeken nem faállomány áll.

A megye erdőterületein az állami tulajdon nagyobb mértékű, mint más megyékben. 13%-al magasabb, mint a magán tulajdonosok kezében lévő erdőterület.

Az állami tulajdonú erdőterületek 87%-át egy erdőgazdaság (Ipolyerdő Zrt.) kezeli. Jelentősebb állami erdőterületet a Duna-Ípoly Nemzeti Park kezel még. Honvédségi erdőterület is található a megyében, amelyet a HM Budapest Zrt. kezel, de nagysága nem jelentős, mindössze 4700 hektár.

A közösségi tulajdonú (önkormányzat, egyház, alapítvány, stb.) erdőterület nagysága gyakorlatilag elhanyagolható, valamivel több, mint 170 hektárt tesz ki.

A megye erdőterületének 44%-a magántulajdonosok kezében van. Ezeket az erdőterületeket főként magánszemélyek, erdőbirtokosságok és gazdasági társaságok kezelik.

A megye erdőterületeinek több, mint 84%-án tart nyilván erdőgazdálkodót az erdészeti hatóság. A tartamos és szakszerű erdőgazdálkodás megkövetelésére ezeken az erdőterületeken van lehetősége az erdészeti hatóságnak. A gazdálkodó nélküli erdőterületek nagysága sem elhanyagolható. A kezeletlen erdőterületek 99%-a magántulajdonban van.

2.3.2. Erdőgazdálkodási tevékenység kapcsolata az erdőtűzvédelemmel

A megye területén a korábbi évtizedhez képest nőtt az érdeklődés az **erdőtelepítés** iránt. Az EU csatlakozás után erdőtelepítési támogatások mértéke az erdőtelepítési kedvre továbbra is kedvezően hatnak. Éves szinten a megye területén így sem jelentős az erdőtelepítéssel érintett terület nagysága, mindössze 300-400 hektár új erdő telepítése várható a 2013-ig tartó támogatási időszakban is.

Az első kivitelű erdőtelepítések gyakorlatilag a magánterületeken történt, mivel az erdőgazdasági Zrt-k kezelésében lévő termőföldeken már igen kevés az erdőtelepítésre alkalmas terület. A nemzeti park igazgatóságnak sincs gyakorlatilag erdőtelepítésre felhasználható területe.

Az erdőtelepítések zöme gazdasági céllal létesített faanyagtermelést szolgáló erdő, hiszen a magántulajdonban lévő területeken a tulajdonos alapvető érdeke ez. A létesített erdők főként tölgy és akácos állományok, mivel a termőhelyi adottságok elsősorban ezen állományoknak felelnek meg. A fenyők, mint leginkább tűzveszélyes fafajok ma már jelentéktelen mértékben szerepelnek az erdőtelepítésekben.

Ezek az újonnan ültetett állományok az ültetési hálózatból és a közép- és időskorban várható faállomány szerkezet alapján kevésbé tűzveszélyesek. A telepítések Uniós támogatási források igénybevételével létesülnek, melyekhez szigorú fizetési feltételek járulnak. Ezek miatt, illetve az erdősisítés megmaradása és megfelelő fejlődése érdekében intenzív ápolás szükséges, mely kézi, illetve gépi gyommentesítést jelent. Ennek következtében viszonylag kevesebb éghető biomassza halmozódik fel. Tűzveszélyességi szempontból inkább az őszi és tavaszi időszak lehet veszélyes, amikor a száradó levelek lehullnak, vagy még a fán maradnak.

Az erdőtelepítésekben az ápolások elmaradása esetén könnyen felhalmozódhat annyi száraz vékony gally és elszáradt lágyszárú növényi rész, hogy gondatlan vagy szándékos tűzgyújtás esetén jelentős tűzkárral lehet számolni.

Az évente elvégzett erdőtelepítések miatt éves szinten 800-1000 hektár folyamatban lévő telepítés van, ahol hosszabb száraz nyári időszakban megnő az erdőtűz veszélye. A tűzveszélyt növelheti a telepítések esetében az is, ha az ápolási munkákat nem vagy nem időben végzik el a gazdálkodók. Az ápolások gépi talajápolás, valamint törzsápolás, tuskósjar leverés formájában történnek elsősorban.

Az erdőgazdálkodási tevékenység másik fontos eleme a törvényben szabályozott kötelezettségeken alapuló **erdőfelújítási** tevékenység. Éves szinten a megyében 800-1000 hektár erdőfelújítási kötelezettség keletkezik a fakitermelésekből adódóan. A szakszerű erdőfelújítás rendkívül munkaigényes és költséges tevékenység. Az éves szinten 4500-5000 hektár erdőterület áll felújítás alatt, amely egyes esetekben erdő-tűzveszélyt is hordozhat magában az ápolások elmaradása esetén.

Itt kell megemlíteni azt, hogy az erdőtörvény szerint a felújítást legkésőbb a fakitermelést követő második évben kell megkezdeni. Ebből kifolyólag előfordulhat, hogy 1-2 nyáron át parlagon hever a vágásterület. Ettől még jogi értelemben erdőnek kell tekinteni ezeket a területeket, függetlenül attól, hogy átmenetileg faállomány nem található rajtuk.

Az állami erdőgazdaságok általában kiegyensúlyozott gazdálkodást folytatnak, ami azt jelenti, hogy a letermelt faállományok helyén azonnal megkezdődik az erdőfelújítási munka. A felújítás alatt álló területek mintegy felén az erdőgazdaságok végzik a felújítást. A magán szektorban jelentős csúszások is előfordulnak, így éveken át parlagon állhatnak kisebb-nagyobb erdőfoltok.

A károsítások közül a megyében az erdőtűz okozta az elmúlt években az egyik legjelentősebb kárt. Az elégett erdőállományokból a faanyag letermelése a tűz után azonnali feladat, mert a másodlagos károsítók tömeges megjelenése (pl.: szű) az amúgy határ-termőhelyeken élő tűzkárral nem érintett erdőkben óriási károkat okozhat. Az értékesíthetőség szempontjából is fontos a faanyag mielőbbi kitermelése, mert az elhalt faanyag műszaki paraméterei fokozatosan romlanak, a későbbi erdőfelújítások jelentős költségigénynek enyhítésére a letermelt faanyag értékesítése jelentheti a legkészenfekvőbb megoldást.

Az erdőtüzekhez szorosan kapcsolódó abiotikus károsítás az aszály, amely főként a fiatalabb állományokban jelentkezik, de szélsőséges esetben az idősebb állományokat is megviseli.

Az utóbbi években jelentős veszélyforrássá váltak az illegális fakitermelések után maradó üres vágásterületek, illetve az, ha tűzgyújtással próbálják eltüntetni a nyomokat. A rendőrség, az ügyészség és az erdészeti hatóság komoly erőfeszítéseket tett az elmúlt időszakban az illegális kitermelések visszaszorítására, de sajnos még évekig erdőtűzveszélyt jelentő tényező maradhat ez is.

2.3.3. Mezőgazdálkodási tevékenység kapcsolata az erdőtűzvédelemmel

A statisztikák alapján elmondható, hogy az erdőtüzek nagy része a mezőgazdasági területeken gyújtott vagy gondatlanságból keletkező tüzekből alakul ki.

A térség mezőgazdálkodása gép, eszköz és kézimunka igényes. A gyengébb műszaki állapotú traktorok és egyéb mezőgazdasági gépek tűzveszélyesek lehetnek. Egy-egy ilyen jármű kipufogójából kipattanó szikra erdőterületet, vagy gyepet gyújthat fel. De a kézimunkát végzők gondatlansága is jelentős tűzveszélyt okoz. A koratavaszi szárazabb periódusban a venyige- és nyesedékhalmok égetése már eddig is sok gyep és kisebb-nagyobb erdőtűzet okozott.

2.3.4. Jelentős erdőgazdálkodók a megyében

A mellékletben található az erdőtűzvédelmi terv készítésére kötelezett gazdálkodók köre. A gazdálkodók által benyújtott tervekben megtalálható a gazdálkodó által kezelt erdőterület, valamint a veszélyeztetett terület nagysága. Tűz esetére a riasztási terv, illetve azoknak az eszközöknek, szerszámoknak a listája, amelyek bevetethők.

Legnagyobb gazdálkodó a megyében az állami területeket kezelő Ipolyerdő Zrt. és a HM Budapest Zrt. Az erdőgazdaságok szervezettségükből adódóan könnyen elérhető, és nagy erőket tud mozgósítani rövid időn belül. Ezen kívül vannak nagy magángazdálkodók, illetve magán kézzel lévő gazdasági társaságok, akik szintén jelentős segítséget tudnak felvonultatni szükség esetén, de az erdőterületek többségére nem ez a jellemző. Nagyon sok a kis területen működő erdőgazdálkodó, akinek gyors, telefonos elérhetősége nem ismert, illetve a tőle elvárható segítségnyújtás mértéke minimális. E tekintetben nagyon változatos a kép, vannak olyan nagy összefüggő erdőterületek, ahol néhány könnyen elérhető nagy gazdálkodó van, vannak olyan területek, ahol gazdálkodás szempontjából elaprózott kis területen működő nehezen elérhető kisgazdálkodó működik. A gazdálkodási szempontból rendezetlen területek mértéke sem elhanyagolható. Itt a tulajdonosok személye kizárólag az ingatlan-nyilvántartási adatokból deríthető ki.

2.3.5. Az erdőterületek tűzveszélyességi besorolása községhatáronként

Erdőtűzvédelmi szempontból veszélyeztetett erdőterület nagysága mintegy 43 ezer hektár. A tűzveszélyes erdőterület 66%-án a közepes tűzveszélyességű tölgy és cser erdőfelújítások, továbbá a fenyő elegyes cser és a molyhos tölgy állományok jellemzőek. Az erősen veszélyeztetett elegyes és elegyetlen erdei fenyves állományok jelenléte nem jellemző, területük a megye teljes erdőterületének mindössze 14%-át teszik ki. A megyében Nagyobb kiterjedésű állományok Bátonyterenye, Buják, Herencsény, Káló, Kazár, Mátraszőlős, Nagylóc, Pásztó községhatároiban található.

A mellékletben településenkénti bontásban megtalálható az erdőterületek tűzveszélyességi besorolása.

A megye erdőterületének 14,3 %-a erősen, 28,5 %-a közepesen tűzveszélyes kategóriába van sorolva. Az összes veszélyeztetett terület mintegy 43 ezer ha, ami a megye erdőterületének 43 %-a.

Az erdőtűzveszélyességi besorolást az MGSZH Központ Erdészeti Igazgatóság készíti el az Erdőállomány Adattárban található erdőrészek fafajsoros adatai alapján, az Országos Erdőtűzvédelmi Tervben részletezett módon. Az erdőrészek tűzveszélyességi indexe az erdőgazdálkodók üzemtervében, az erdőrészlet lapokon kerül feltüntetésre. A gazdálkodó, amennyiben nem ért egyet az erdőterületeinek tűzvédelmi besorolásával, kérelmezheti azok átsorolását az erdőterület szerint illetékes MGSZH Erdészeti Igazgatóságon. A tűzveszélyességi besorolás évente egyszer kerül frissítésre, illetve a 10 éves erdőtervezési ciklus indulásakor. A gazdálkodói kérelemre átsorolt erdőrészlet tűzveszélyességi szintje az üzemtervezésig nem változik.

Az erdőterület szerinti illetékes erdőfelügyelőségen a gazdálkodó listát kérhet az erdőrészei tűzvédelmi besorolásáról.

Az erdőrészek besorolása alapján az MGSZH Erdészeti Igazgatóság készíti el a tervekészítésre kötelezett gazdálkodók listáját. A listát közlésezi, illetve értesíti a gazdálkodókat ezen kötelezettségükről. A tűzvédelmi tervek elkészítésében mind az erdészeti, mind a tűzvédelmi hatóság segítséget nyújt, illetve mintatervek is rendelkezésre állnak.

A mellékletben található megyei átnézeti térkép szolgáltat információkat a megye erdőterületeinek tűzvédelmi besorolásáról, illetve egy község szintű kimutatás is készült.

2.3.6. Az erdőterületek kimutatása az erdőtest jellege szerint

A megye területén jellemzőek a nagy kiterjedésű (1000 hektár feletti) erdőtömbök. Ezek a megye hegy- és dombvidéki részein található Diósjenő, Nagyoroszi, valamint Salgótarján községhatárok közelében.

Szétszórtan ugyan, de viszonylag nagy területen fordulnak elő a 300 hektár alatti közepes erdőtömbök és a néhány tíz hektáros kis erdőtömbök sem elhanyagolhatók. Erdősávok és erdőfoltok nem jellemzőek a megyében.

E r d ő t e s t j e l l e g e		r é s z l e t	
		hektár	db
1. Erdőség	(1000 ha felett)	63.046,59	11.766
2. Nagy erdő	(300,1 - 1000 ha)	9.085,59	2.124
3. Közepes erdő	(30,1 - 300 ha)	15.065,63	3.707
4. Kis erdő	(0,5 - 30 ha)	10.412,85	4.018
5. Erdőfolt*	(0,15 - 0,49 ha)	--	--
6. Erdősáv*		57,62	39
Erdőrészletek összesen		97.668,28	21.654
Egyéb részletek		3.788,56	3.285
Mindösszesen		101.456,84	24.939

2008. 10.10 -i állapot

2.3.7. Az erdőterületek korosztály viszonyai

A megye területén a hosszú vágáskorú jelentős szerepet játszanak, azaz a tölgy és bükk faállományok.

Állományalkotó fafajok bükk (7,7%), tölgyek és gyertyán (23,0%), cser (23,2%) akác (29,6%) és az erdei fenyő (6,4%). A felsorolt fafajok a faállományok 89,9% adják!

A fenyők közül az erdei fenyő (6,4%) található meg viszonylag kis területtel. A többi fenyőfaj jelenléte nem jellemző a megyében.

A tervszerű erdőgazdálkodási munkák során, az erdőfelújítási munkák megkezdéséig (max. 2 év) egy-egy terület üresen áll. Ezek területe nem jelentős és tűzveszélyt is csak akkor jelentenek, ha az erdőtvény által a fakitermeléstől számított 2 éven túl is üresen maradnak. Az engedélyezett 2 évnél hosszabb idő alatt tud csak felhalmozódni egy-egy vágásterületen nagyobb mennyiségű, már tűzveszélyt jelentő biomassza. Az ilyen területek nagysága mindössze mintegy 184 hektár.

A megyében található faállományok 55,9%-a hosszú vágáskorú erdő, ami azt jelenti, hogy 90-100 éves vagy afeletti korban kerülnek csak levágásra. A közepes vágáskorú (60-70 éves korban levágható) erdők aránya pedig 14,4%. A termőhelyi adottságok miatt főként az állami erdőterületeken hosszú ideig fenn tartható – tölgyes, bükkös, cseres erdőállományok a jellemzőek, de a rövid vágáskorú akác állományok sem hagyhatók figyelmen kívül. Az akácok területe 29,6%-a a megye összes erdőterületének.

A megye területén mesterséges és természetes felújítást egyaránt alkalmaznak, fafajtól függően.

A korosztály tábla alapján megállapítható, hogy a tűzveszélyes fenyők legnagyobb területtel a 20-40 éves korosztályokban található, tehát még jó néhány évtizeden keresztül megtalálható lesz a térségben, igaz nem nagy területtel.

Fatermelési és különleges rendeltetés összesen
Erdőadattár 2007.12.31-i állapot

Területek megoszlása faállománytípusok szerint a korosztályokban (ha-ban)

Megye: NÓGRÁD MEGYE

4 Mindösszesen

Faállománytípus	K	o	r	o	s	z	t	á	l	y	o	k	Összesen
	1-10	11-20	21-30	31-40	41-50	51-60	61-70	71-80	81-90	91-100	100-		
BÜKKÖS	337,27	648,42	601,45	265,66	385,32	479,79	1.396,64	622,43	552,55	995,18	1.015,63	7.300,34	
GY-TÖLGYES	219,77	437,73	689,16	744,52	461,03	367,69	1.575,44	904,61	682,61	243,15	115,26	6.440,97	
KT-TÖLGYES	1.404,75	1.427,50	827,73	1.607,36	1.714,49	956,07	2.283,54	2.262,43	1.768,21	511,34	587,53	15.350,95	
KS-TÖLGYES	190,10	274,89	155,64	102,11	114,37	173,79	24,10	34,72	49,78	16,11	1,90	1.137,51	
CSERES	1.930,90	1.542,64	1.342,20	2.126,29	2.132,84	2.223,83	4.577,78	2.917,75	1.835,94	847,88	464,70	21.942,75	
AKÁCOS	5.420,78	9.073,17	8.397,59	2.602,73	1.281,08	736,38	357,25	83,96	23,78	13,71	7,34	27.997,77	
EK-LOMBOS	197,93	313,26	422,77	358,14	234,26	268,15	651,92	280,36	199,93	87,00	76,09	3.089,81	
N-NYÁRAS	180,47	464,88	145,57	58,53	10,01	5,15	0,04					864,65	
H-NYÁRAS	6,54	5,70	11,42	16,75	20,38	11,99	3,43	0,83		2,60	1,01	80,65	
EL-LOMBOS	59,99	221,17	385,62	202,81	388,31	78,45	47,60	23,50	1,86	7,87	1,25	1.418,43	
ERDIFENYVES	32,83	167,06	1.467,66	3.281,66	758,67	297,17	46,26	27,11	4,25	0,23	3,50	6.086,40	
FEKETE FENYVES	2,16	104,60	194,51	295,60	427,38	270,63	51,96	42,08	14,79	7,05	3,35	1.414,11	
LUCFENYVES	28,00	361,35	430,90	439,03	111,52	22,70	4,96					1.398,46	
EGYÉB FENYVES	1,48	8,17	12,91	33,73	32,58	4,02	0,81				7,20	100,90	
ÖSSZESEN	10.012,97	15.050,54	15.085,13	12.134,92	8.072,24	5.895,81	11.021,73	7.199,78	5.133,70	2.732,12	2.284,76	94.623,70	
<i>ebből</i>													
RÖVID VKOR	5.478,28	9.164,67	8.474,90	2.510,35	777,89	110,26	13,26	0,90			2,28	26.532,79	
KÖZÉP VKOR	543,23	1.125,78	2.338,83	3.494,35	2.151,32	1.814,53	1.531,74	678,99	256,14	30,29	10,70	13.975,90	
HOSSZÚ VKOR	3.991,46	4.760,09	4.271,40	6.130,22	5.143,03	3.971,02	9.476,73	6.519,89	4.877,56	2.701,83	2.271,78	54.115,01	
												Pótlás alatt+üres: 2.262,57	
												Mindösszesen: 96.886,27	

Adatszolgáltató: MgSzH Központ, Erdészeti Igazgatóság

2007. december 31. állapot

2.4. Tűzoltás a védett természeti területeken

A természetben a tűz nem rendkívüli jelenség. A természetes bolygatás egyik módja. A természetes gyepek a tűz károsító hatását általában átvészelik. A gyepevegetációnak abban az állapotában, mikor könnyen ég, a földfeletti részei elszáradtak. Jelentősebb kárt a gyepekben abban esetben okozhat a tűz, ha a növények magvai is megsemmisülnek.

A tűzoltás során a védett természeti területekben, a védett természeti értékekben, illetve az élővilágban komoly károk, adott esetben pótolhatatlan veszteségek keletkezhetnek a védekezési beavatkozások során, amennyiben nem elég körültekintően határozza meg az eszközeit és módszereit a védekezés vezetője. Tűzoltás során leggyakoribb kár a gyepfelületek taposása és a tűzpászták kialakítása során keletkezik. A taposott és a tárcsázott, szántott sokszor dózerolt, tehát mesterséges bolygatást elszenvedő nyílt talajfelületeken a természeti értékek sérülnek, illetve semmisülnek.

Az egyes védett természeti területeken a mozgásokat, a különböző tevékenységeket, így a tűz elleni védekezést és a tűzoltás körülményeit is az adott védett természeti területre készített természetvédelmi kezelési terv részletesen tartalmazza. Így a tűzoltás során követendő részletes szabályok ezekben a tervekben találhatóak.

2.5. A Duna-Ipoly Nemzeti Park kezelésében lévő természetvédelmi területek a megyében

Az Országgyűlés 1991. áprilisában fogadta el azt a határozatát, amely a Dunával kapcsolatos egyes nemzetközi környezetvédelmi feladatokról szól. Ezek között szerepel az érintett térségben egy nemzeti park létesítése.

A nemzeti park létesítésének célja a folyók és a felszín alatti vízkészlet, valamint az érintett területek erdeinek, termőtalajának és más megújuló erőforrásainak védelme, a kultúrtörténeti értékek megővése, a természeti értékek és a természeti értékeket övező jellegzetes és néhol még érintetlennek mondható táj megőrzése.

A Duna-Ipoly Nemzeti Park területe a Pilis- a Visegrádi- és a Börzsöny-hegységeket, az Ipoly-völgy Hont és Balassagyarmat közötti szakaszát és a Szentendrei-sziget egyes területeit foglalja magában. A Nemzeti Park térségének egyedi sajátosságát a három nagy tájképi egység, a folyóvölgyek, a hegységek és a síkság találkozása adja. Ebből következik a terület nagyfokú változatossága, amely egyedülálló határainkon belül.

A földtani és tájképi értékek körében a Duna és a hegyek kapcsolatának legszebb példája a Dunakanyar. A nemzeti park területén vulkáni és üledékes eredetű kőzetek egyaránt megtalálhatók, kiegészülve a folyóvölgyek helyenként ma is változó allúviumával, a kavicságyban épülő-pusztuló zátonyokkal. Kiemelkedő jelentőségűek a hegységi részeken eredő források és változó vízhozamú patakok, melyek szinte kivétel nélkül az Ipolyba vagy a Dunába sietnek.

A nemzeti park növényzetében a sokszínűség mellett az átmeneti jelleg emelhető ki. Ennek oka részben az alapközet változatossága, részben pedig a szubmediterrán és kontinentális klímahatárok találkozása. A Dunakanyar összekötő kapocsként szerepel a Dunántúli-középhegység és az Északi-középhegység flórája között. Sok faj illetve társulás itt éri el elterjedésének határát (pl. pirosló hunyor, nyúlfarkfüves bükkös). Az ártéri szintek jellegzetes növénytársulásaitól kezdve a homok pusztagyepeken keresztül, a közép- és magashegységi vegetáció több típusáig bezárólag rendkívül összetett a növényzet. A nemzeti park unikális

botanikai értéke a magyarföldi husáng. Az Ipoly-völgy ártéri rétjeinek dekoratív növénye a réti iszalag. Az élőhelyek sokféleségének köszönhetően állatvilága is rendkívül összetett, sok ritka veszélyeztetett faj állománya él a térségben. A nemzeti park területén előforduló védett és fokozottan védett fajok száma meghaladja a 700-at.

A nemzeti park állatvilágát tekintve a folyók különös értékeket rejtnek. A Dunakanyarban áttörő víz a felgyorsult folyással, kavicsos aljzattal ritka, endemikus csiga-fajok élőhelye. Előfordul a bödöncsiga és a rajzos csiga. A halfauna legértékesebb tagja a petényi márna szintén a folyóvizekhez kötődik. A száraz hegyi gyepeken a fűrészslábú szöcske és az orosz sztyeppékre jellemző, nálunk reliktum jellegű réti sáska él.

A kételtű fauna az összes hazai fajt tartalmazza. Köztük különösen színpompás a Börzsöny nedves völgyaljain élő foltos szalamandra. A hüllők közül a pannon gyík a Pilisben és a Börzsönyben is előfordul. A nemzeti park területén sok az erdei énekes- és ragadozó madár, a folyók mentén vízi-, parti és gázlófajok egyedei figyelhetők meg. Kiemelkedő jelentőségű a kerecsensólyom, a parlagi sas és a kígyászölyv állomány. Költ a fekete gólya is. A Börzsöny idősebb erdeiben a fehérhátú fakopáncs állomány számottevő. A Duna vizén az északról érkező bukórécék nagy tömegben telelnek át. Időnként feltűnik egy réti sas amint a récékre vadászik. A barlangok, elhagyott bányajáratok népes denevér kolóniáknak adnak helyet. Több védett cickány és pelefaj él a területen, a nagytestű ragadozók közül a háborítatlan erdőkben időnként feltűnik a hiúz, a vizek mentén pedig a vidra.

A mellékletben található a nemzeti park területén található védett természeti területek átnézeti térképe.

2.6. A megye erdőállományainak erdőtűz-veszélyességi besorolása

Erdőtűz-veszélyességi besorolás	Besorolási kategóriák	Besorolás kód az adattárban	Terület (ha)
Nagymértékben tűzveszélyes faállományok	Elegyetlen erdei és fekete fenyő	11	3.240,76
	Elegyes erdei és fekete fenyő	12	4.473,25
	Boróka állományok	13	--
	Lombos veszélyeztetett állományok 5 méter alatt	14	6.667,49
	Erősen tűzveszélyes kategóriába átsorolt	15	--
	Összesen:		14.381,50
Közepes mértékben tűzveszélyes faállományok	Egyéb fenyves fiatalosok 5 méter alatt	21	155,42
	Lombos veszélyeztetett állományok 5 méter felett	22	28.433,10
	3 évnél régebbi üres vágásterület	23	119,95
	Közepesen tűzveszélyes kategóriába átsorolt	25	--
	Összesen:		28.708,47
Kismértékben tűzveszélyes faállományok	Egyéb részletek	31	3.688,93
	Vízfelületek, vízfolyások	32	8,23
	Kismértékben tűzveszélyes faállományok	33	53.791,20
	Összesen:		57.488,36
A megye erdőterületei összesen:			100.578,33

2008. augusztus 1-i állapot szerint

A nagymértékben és közepes mértékben tűzveszélyes faállományok erdőtűz ökológiai tulajdonságait az alábbiakban foglaltuk össze.

2.6.1. Elegyetlen erdei fenyő és fekete fenyő állományok

Ezen állományokban elsősorban a nyári aszályos, száraz periódusban alakulnak ki erdőtűzek. A gyenge sokszor szélsőséges termőhelyek vízháztartás viszonyai is kedvezőtlenek így az állományokban található holt-biomassza könnyen eléri a tűzveszély szempontjából kritikus nedvességtartalmat. A tavaszi tüzek előfordulása a nagy élő-biomassza arány miatt nem jellemző ebben az állománytípusban.

A biomassza vertikális és horizontális eloszlása tűzterjedés szempontjából rendkívül kedvezőtlen, termőhelyi okok miatt a fák gyakran földig ágasak, az állományokra a sűrű koronaszervezet jellemző. Ennek következtében a koronatűz kialakulásának veszélye nagy.

Az elegyetlen erdei és fekete fenyves fiatalos állományokban szinte mindenesetben koronatűzzel/teljes tűzzel kell számolni.

2.6.2. Elegyes erdei fenyő és fekete fenyő állományok

Ezek az állománytípusok különböző tulajdonságokkal rendelkeznek attól függően, hogy a fenyő állományalkotó fafajként legalább 50%-os elegyarányban van –e jelen vagy csak elegyfajként 10-30 százalékban.

Ha a fenyő elegyaránya az 50 –60 százalékot meghaladja, számolni kell a koronatűz kialakulásának veszélyével. Ha a fenyő elegyaránya ennél kisebb, elsősorban egyes fák koronájába szalad fel a tűz ez azonban

nem terjed tovább a koronaszintben. Ez a „fáklyának” nevezett jelenség röptüzek forrása lehet, ezzel veszélyeztetve a szélirányban fekvő állományokat. Csoportos elegyítés esetén természetesen alacsonyabb elegyáránynál is kialakulhatnak koronattüzek.

Mivel a Pinus fajok tűje főleg kedvezőtlen vízháztartású területeken lassan bomlik le, jelentős vastagságú avar-tülevélszint alakulhat ki ezen állományok alatt. Ha ez a biomassa réteg elsősorban aszályos nyara-kon kiszárad és meggyullad, a felszíni tűz intenzitása és lángmagassága jelentős lehet.

2.6.3. Lombos fiatalosok 5 méteres magasság alatt

Először is fontos megjegyezni hogy az 5 méteres magasság lombos fiatalosok tekintetében azért kategorizáló tényező, mert eddig a magasság nagy a koronatűz/teljes tűz kialakulásának veszélye. Az erdősítésekben, felújításokban elsősorban a tavaszi tüzek jellemzőek, melynek a legfőbb oka az hogy ilyenkor a vegetáció még nem zöldült ki, de számos fafajnál a tavalyi száraz levelek még a fákon vannak. Tűzterjedési szempontból azonban legalább ilyen jelentős a fiatalosokban tavasszal található elszáradt lágyszárú biomassa, amely akár csapadék után is 1-10 óra alatt éghető állapotba képes kerülni.

Az 5 méteres magasságot elérve a fiatalosok általában már olyan mértékben záródtak hogy a lágyszárú növényzet mennyisége nagymértékben lecsökken.

A lombos fiatalosokban a jelentős mennyiségű könnyű biomassa miatt a tűz gyorsan terjed, intenzitása közepes.

2.6.4. Idősebb lombos állományok

Idősebb lombos állományokban elsősorban a nyári, aszályos hónapokban jellemzőek az avartüzek, melyek intenzitása és terjedési sebessége alacsony, a faállományban okozott kár általában csekély, mégis jelentős oltási költségek merülhetnek fel.

3. Erdőtüzek a megye területén

3.1. Az erdőtüzek fő okai és az okok elemzése

Nógrád megyében a természetes tűz okok gyakorlatilag nem játszanak szerepet. A tüzek túlnyomó része emberi gondatlanság következtében keletkezik. Gondatlanság közül elsősorban a dohányzás, a tarlóégetés illetve erdőterületen illetve erdővel szomszédos területen végzett gondatlan munkavégzés jellemző. Szándékos gyújtogatás sporadikus jelenség, amely sajnos számos esetben nehezen felderíthető, illetve bizonyítható.

4. Erdőtüzek megelőzése

4.1. Jogforrások

Az erdőtüzek nemzeti szabályozása a jogforrások együttes értelmezésével ismerhető meg.

1. 2009. évi XXXVII. törvény Az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról
2. A tűz elleni védekezésről, és műszaki mentésről, 1996/XXXI. tv.
3. Az erdők tűz elleni védelméről, 4/2008. (VIII.1.) ÖM rendelet
4. 9/2008. (II. 22.) ÖTM rendelet az Országos Tűzvédelmi Szabályzat kiadásáról

4.2. Tűzgyújtásra vonatkozó tűzvédelmi előírások

A szabadtéren történő tűzgyújtás (avar, száraz fű és gaz égetés, vágástéri hulladék égetés stb.) alkalmoszerű tűzveszélyes tevékenységnek minősül, amit a tüzesetek megelőzése érdekében az OTSZ az alábbiak szerint szabályoz.

Alkalmoszerű tűzveszélyes tevékenységet előzetesen írásban meghatározott feltételek alapján szabad végezni (lásd melléklet). A feltételek megállapítása a munkát elrendelő feladata. Amennyiben az alkalmoszerű tűzveszélyes tevékenységet végző személy azt saját tulajdonában lévő létesítményben, épületben, szabadtéren folytatja, úgy a feltételek írásbeli meghatározása nem szükséges.

A külső szervezet vagy személy által végzett tűzveszélyes tevékenység feltételeit a tevékenység helye szerinti létesítmény vezetőjével vagy megbízottjával egyeztetni kell, aki ezt szükség szerint - a helyi sajátosságoknak megfelelő - tűzvédelmi előírásokkal köteles kiegészíteni.

Az alkalmoszerű tűzveszélyes tevékenységre vonatkozó feltételeknek tartalmaznia kell a tevékenység időpontját, helyét, leírását, a munkavégző nevét és - tűzvédelmi szakvizsgálóhoz kötött munkakör esetében - a bizonyítvány számát, valamint a vonatkozó tűzvédelmi szabályokat és előírásokat.

A tűzveszélyes tevékenységhez a munkát elrendelő az ott keletkező tűz oltására alkalmas tűzoltó felszerelést, készüléket köteles biztosítani. A tűzveszélyes tevékenység befejezése után a munkavégző a helyszínt és annak környezetét tűzvédelmi szempontból köteles átvizsgálni, és minden olyan körülményt megszüntetni, ami tüzet okozhat.

A szabadban tüzet gyújtani, tüzelőberendezést használni csak úgy szabad, hogy az a környezetére tűz- vagy robbanásveszélyt ne jelenthessen, kiemelt figyelmet kell fordítani az időjárási viszonyokra (szeles időben nem szabad szabadtéri tüzet gyújtani az erdőben illetve annak környezetében). Tűzgyújtás előtt mindig tájékozódni kell, hogy van-e érvényben tűzgyújtási tilalom, továbbá a vonatkozó jogszabályok illetve helyi rendeletek megengedik-e az adott területen a tűzgyújtást.

A szabadban a tüzet és az üzemeltetett tüzelőberendezést őrizetlenül hagyni nem szabad. Veszély esetén, vagy ha arra szükség nincs, a tüzet azonnal el kell oltani.

Szabadban a tüzelés, a tüzelőberendezés használatának helyszínén olyan eszközöket, illetőleg felszereléseket kell készenlétben tartani, amelyekkel a tűz terjedése megakadályozható, illetőleg a tűz eloltható.

Az égetést végző személyeknél mindig legyen legalább egy tűzjelzésre használható telefon.

4.3. -Javasolt erdőtűzmeelőzési intézkedések

4.3.1. Tűzpászták

A tűzesetek megelőzése

4/2008 ÖM (VIII.1.) 6. §

(3) Erdősítéskor a tűzpásztára nem szabad fát telepíteni (magot vetni, csemetét ültetni). A tűzpászta minimálisan 3 méter széles, minden éghető anyagtól mentes, talajjal fedett terület, melynek folyamatos karbantartásáról, azaz gyom- és egyéb éghető anyag mentes állapotban tartásáról a gazdálkodó köteles gondoskodni. Tűzpászta létesítéshez és fenntartáshoz külön jogszabályban meghatározott szabályok szerint támogatás igényelhető.

A tűzpásztát vagy a tűzpászta rendszert rendszerint hagyományos módszerekkel (szántás) alakíthatjuk ki. Azonban szóba jöhetnek természetes objektumok, képződmények is, amelyek tűzpásztaként szolgálhatnak. Ilyen lehet egy növény mentes, kopár terület, egy közút vagy egy erdei út. A természetes terepvonalak, létesítmények főként tűzoltáskor jöhetnek szóba, mint tűzpászta.

A tűzpászták megfelelő tervezésével és kivitelezésével hatékonyabbá tehetjük a tűzoltás, illetve a tűz terjedését lassíthatjuk (vagy meg is állíthatjuk). A tűzpászta hálózat sűrítésével pedig csökkenthető a leégett terület nagysága.

A tűzpászta megfelelő méreteinek kialakításához a jogszabályok (erdők tűzvédelmét előíró és támogatási rendelet) csak a szélesség minimális méretét adja meg. minden esetben a tűzvédelmi tevékenységek végrehajtásáért felelős erdőgazdálkodónak vagy tulajdonosnak (vagy a tűzoltás vezetőnek) kell eldöntenie, milyen méretű tűzpásztát alkalmaz.

A fokozottan tűzveszélyes területeken a terepi- és tulajdonviszonyokhoz alkalmazkodva – sok helyen a meglévő erdei utakat felhasználva – kialakított általában 6-8 m széles külső és 2-3 m széles belső tűzpászta rendszert folyamatosan karbantartott tűzpászta rendszer kialakítása ajánlott és szükséges.

A gazdálkodó védelmi tervében a tűzpásztákat fel kell tüntetni, lehetőség szerint vastag piros vonallal (vagy egyéb jól látható módon) a térképen is.

A modern vegetációtűz menedzsment az utóbbi időben az ellenőrzött égetést, mint hatékony és olcsó erdő-tűz megelőzési tevékenységet említi. Az erdők tűzvédelmét szabályzó 4/2008. (VIII.1.) ÖM rendelet is ismeri ezt a fogalmat, tehát a jövőben a hazai erdőtűz védelemben is meghonosodhat.

Tűzveszélyes üzemi tevékenység

4/2008 ÖM (VIII.1.) 9. §

(8) Indokolt esetben a vágástéri hulladék összegyűjtés nélküli elégetésére, tűzpászta tisztántartására ellenőrzött tüzet is alkalmazhat az erdőgazdálkodó. Az ellenőrzött tűz olyan folyamatosan kontrolált viszonyok között égő tűz, melynek célja a biomassza mennyiségének csökkentése a területen.

(9) Az ellenőrzött tűz tervezett alkalmazását a gazdálkodó köteles bejelenteni a területileg illetékes tűzoltóságnak, s az érintett területet bemutató térkép mellékletet valamint az alkalmazandó égetési technikák leírását és a tűzbiztosításához rendelkezésre álló saját eszközeinek listáját részükre átadni.

(10) Az ellenőrzött égetés irányítását legalább tűzoltó alaptanfolyami végzettséggel rendelkező személy végezheti az egyéb jogszabályban meghatározottak szerint.

(11) Természetvédelmi területen ellenőrzött égetés csak a természetvédelmi területekre vonatkozó jogszabályok betartása mellett, az illetékes természetvédelmi hatóság engedélyével végezhető.

4.3.2. Fafaj megválasztás, ültetés

Az elmúlt években az erdőtelepítések tervezésénél egyik fő szempont az őshonos, a termőhelynek megfelelő fafajok ültetése. Emiatt az alföldi régióban is lecsökkent a fenyő fafajok aránya az I. kivitelű erdőtelepítésekben. Az Alföldön előfordulnak olyan területek, ahol a gyenge termőhelyi adottságok miatt továbbra is a fenyőket fogják előnyben részesíteni, mind az erdőtelepítésekben, mind az erdőfelújításokban. A megye erdőterületeinek több, mint 30%-a ma is fenyő, így az elkövetkezendő évtizedekben is számolni kell a fenyvesekkel, mint kiemelt erdőtűz veszélyforrással, de várhatóan terület arányuk lényegesen nem fog már nőni.

A fenyő erdősítésekben a sorközök ápolásával jelentősen csökkenthető a tűzveszély. A közép- és időszerű állományokban pedig a megfelelő időben végrehajtott faállomány szerkezet alakító tisztítások és gyérítések szakszerű végrehajtásával, illetve a nagyobb mennyiségű holt fenyő anyag eltávolításával csökkenthetjük egy esetleges erdőtűz terjedésének esélyét. A holt fenyő anyag eltávolítása egyben erdővédelmi tevékenység is.

Nagyobb fenyő erdőtömbök szélén, illetve a tömbön belül ajánlott 10-20 méter széles lombos fákból álló „tűzpásztát” ültetni. Az Alföldön erre a hazai nyárák alkalmasak leginkább. Kettős szerepe van ezeknek a lombos erdősávoknak. Lazább és a fenyőkétől eltérő faállomány szerkezetük miatt átláthatóbbá teszik a nagy fenyő tömbök térbeli rendjét, továbbá tűz esetén a fenyő állományban a koronában haladó tüzet a laza lombzatú fák a földre viszik, ahol a tűz lassítható vagy el is oltható.

4.3.3. Vízyerőhelyek tűzoltáshoz, tavak

A tűzoltásnál elengedhetetlen az oltóvíz gyors és megfelelő mennyiségű pótlása. A vízutánpótlás biztosítására több lehetőség is rendelkezésre áll.

- Vízyerőhelyek létesítése a tűzveszélyes erdőtömbökben
- A lakott területeken található tűzcsapok használata

- Nagyobb tároló kapacitással rendelkező természetes vagy mesterséges tavakból engedély alapján történő vízvétel

A mellékletben a megye területén minden szóba jöhető víztároló objektumról egy adatlap található. Az adatlapok karbantartása folyamatos feladat, tekintettel arra, hogy az oltásnál logisztikai előnyt jelent a pontos hely és a kivehető vízmennyiség ismerete.

A térképi mellékleten a víztározók, tavak feltüntetésre kerülnek.

A legbiztonságosabb mód az oltóvíz biztosítására, hogy a tűzveszélyes erdőtömbökben, megfelelő hálózatban, a tűzoltó fecskendők által könnyen elérhető helyekre legalább 30 m³ vizet tárolni képes víztározókat létesítsünk.

A megye talaj és csapadék viszonyai burkolt falú tározók létesítését teszi lehetővé. Az erdőtüzes időszakban nem várható, hogy a lehulló csapadék pótolni tudja a tározó vízvesztését, ezért azokat rendszeresen ellenőrizni kell és tartálykocsival után kell tölteni. A tározókban a minimális vízszintet télen is tartani kell, mert egy csapadékmentes időszakban télen is keletkezhet kisebb intenzitású erdőtűz, illetve a jól kialakított tározó természetvédelmi-vadvédelmi célokat is szolgálhat.

A víztározó erdőterületen való létesítése engedélyköteles. A tározó erdészeti létesítménynek minősül. A tározó paramétereinek meg kell felelnie a 9/2008. (II. 22.) ÖTM rendelet (OTSZ) előírásainak is.

A környezetbe illő és vad- és természetvédelmi szempontokat is kielégítő tározónak az alábbi paraméterekkel kell rendelkeznie.

A víztározó medence két eltérő vízmélységű részből áll. Egyik felén 2-2,5 m mély, a másik max. 1 m. a sekélyebb vízű rész vaditatóként és dagonyázó helyként is szolgál. A víztároló másik részére egy a tűzoltószertől szivattyújához csatlakoztatható csövég van szerelve. A vízkivételi helynél a vizet és a tározó alját tisztán tartják a szeméttől és a vízinövényektől. A víztároló ki van fóliázva, a felső peremre még egy geotextiliát is helyezhetünk a növényzet megtelepedését segítőként. A tározót korláttal kell körbevenni.

Megfelelő sűrűségű víztározó hálózatot a mozaikos tulajdonviszonyok és a beruházási költségek miatt kialakítani lehetetlen. Az elkövetkezendő években egyéni gazdálkodói kezdeményezésekre kell számítani. A tározó helyének kiválasztásakor a tűzvédelmi és az erdészeti hatóság közreműködése elengedhetetlen, hogy mind a gazdálkodó igényei, mind az erdőtűzvédelmi szempontok érvényesülhessenek.

A településeken lévő tűzcsapok használata egy-egy konkrét tűz oltásakor jöhet szóba. Tűzcsap kataszter a tűzoltóságok rendelkezésére áll.

A természetes vagy mesterséges tavakból való oltóvíz kivétel előre meg kell tervezni és a mellékletben található adatlapokon fel kell tüntetni azokat a tavakat, amelyekből a vízügyi felügyelőség engedélyével oltóvizet vehetnek a tűzoltó egységek.

4.4. Tűzgyújtási tilalom rendszere

2009. évi XXXVII. tv. 67. §

(1) Fokozott tűzveszély esetén a miniszter határozatban – a katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszterrel való egyeztetés mellett – az ország egészére vagy meghatározott területén lévő erdőre, valamint az

erdő határától számított kétszáz méteren belüli területre – átmeneti időre – általános tűzgyújtási tilalmat rendelhet el. A tűzgyújtási tilalom elrendeléséről és annak feloldásáról szóló határozatot az erdészeti hatóság és a miniszter által vezetett minisztérium honlapján, valamint két országos napilapban, a közszolgálati televízióban és rádióban kell közzélni. A határozat közzélése időpontjának az első közzététel időpontja minősül.

4.5. Lakosság tájékoztatásának módja

Az erdőtűzvédelmi szabályokról és a tűzgyújtási tilalom időszakáról az erdőgazdálkodó lehetőség szerint táblák segítségével tájékoztatja a lakosságot. A fokozottan tűzveszélyesnek ítélt időszakban az MGSZH Erdészeti Igazgatóságok és a Megyei Katasztrófavédelmi szervek a megyei sajtó és más médiaorgánumok útján is tájékoztatják a lakosságot.

Fokozott tűzveszély időszakra vonatkozó szabályok

4/2008 ÖM (VIII.1.) 12. §

(1) Az erdőgazdálkodó a tűzgyújtási tilalom ideje alatt a tűzvédelmi szempontból nagymértékben veszélyeztetett területek esetében köteles:

a) az erdőbe vezető utak, ösvények, nyiladékok bejáratánál és a tűzrakó helyeken az általános tűzgyújtási tilalomra figyelmeztető táblát elhelyezni;

b) a tűzgyújtási tilalomra vonatkozó rendelkezések megtartását folyamatosan ellenőrizni;

c) a veszélyeztetett helyekre a tűz jelzésére alkalmas eszközökkel felszerelt tűzvédelmi őrköt (tűzjelző szolgálatot) állítani;

d) az esetleges erdőtűz eloltására megfelelő munkacsoport, felszerelés és jármű készenlétben tartásáról gondoskodni.

(2) Az erdőgazdálkodó a tűzvédelmi szempontból kis mértékben és közepesen veszélyeztetett erdőterületek esetében az (1) bekezdés a)-c) pontjaiban meghatározott kötelezettségeket teljesíti.

(3) A tűzoltóságok és az erdészeti hatóság a tűzgyújtási tilalom időszaka alatt rendszeresen ellenőrzi az ezen időszakra vonatkozó szabályok betartását.

A lakosság tájékoztatása nem csak az erdőtűzveszélyes időszakban fontos, hanem minden erdőt látogató részére el kell juttatni az alapvető tűzvédelmi szabályokat és információkat. Az Országos Erdőtűzvédelmi Tervben közzésre kerültek előre gyártott tájékoztató táblák. Ezeket bárki megvásárolhatja, de saját maga is készíthet figyelemfelhívó táblákat. Jogszabályi előírás a pontos tartalomra. Elvárás viszont, hogy olyan tartalommal kell ellátni, amiből minden erdő látogató megismerheti a tűzvédelmi előírásokat, szabályokat.

4.6. Az erdőterületre való belépés korlátozása

Az erdőterületre történő belépést az erdőgazdálkodó az Erdőtörvény felhatalmazása alapján korlátozhatja. Fokozottan védett természeti területre csak külön engedéllyel lehet belépni/behajtani.

2009. évi XXXVII. tv. 67. §.

(3) A tűzgyújtási tilalom elrendelése esetén, annak feloldásáig az erdészeti hatóság az erdőbe való belépést és az ott tartózkodást korlátozhatja, illetve megtilthatja.

Fontos szabály, hogy a korlátozást megfelelő módon az érintettek és az illetékes hatóság tudomására kell hozni.

- A látogatási tilalmat az erdőbe vezető utaknál az erdőterület gazdálkodójának jeleznie kell, praktikusán a tilalomra felhatalmazást adó jogszabályhely megnevezésével.
- A tilalom elrendelését az illetékes erdészeti hatóságnak meg kell küldeni.
- Hasznos lehet a tilalomról az illetékes helyi önkormányzat jegyzőjét is tájékoztatni, és kezdeményezni a tilalom Önkormányzati Hirdetőre történő kifüggesztését is.
- Amennyiben a korlátozás nagyobb kiterjedésű területet, vagy idegenforgalmi turisztikai szempontból frekvenciált erdőterületeket is érint javasolt értesíteni az érintett civil szervezeteket (természetjáró egyesületek, stb.), szálláshelyeket (hotelek, kempingek) illetve a helyi és regionális sajtót, országos szaksajtót is. Ilyen esetben fontos a korlátozás várható idejének megjelölése (az időjárási viszonyok hosszú távú előrejelzése egyébként sem lehetséges), szükség esetén inkább a korlátozást kell meghosszabbítani.
- Amennyiben a korlátozást kiváltó körülmények megszűnnek, minden olyan hatóságot, civil és gazdasági szervezetet és sajtó orgánumot értesíteni kell amely a korlátozás elrendeléséről tájékoztatást kapott.

4.7. Felvilágosító programok

A megyei szervezetek törekszenek a közeljövőben megvalósuló országos felvilágosító programok megfelelő adaptálására, segítik a program keretében elkészülő anyagok helyi szintre történő eljutását. Az AESZ megyében illetékes szervei és a Megyei Katasztrófavédeleml Igazgatóság az általuk tartott továbbképzéseken, oktatásokon is felhívják a figyelmet az erdő és vegetációtüzek kockázatára.

4.8. Megfigyelő rendszerek és őrszolgálat

2009. évi XXXVII. tv. 67.§.

(2) Aki erdőtűzet vagy tűzveszélyt észlel és azt eloltani, illetve elhárítani nem tudja, köteles a tűzoltóságot, az erdészeti hatóságot vagy az erdőgazdálkodót haladéktalanul tájékoztatni.

A 4/2008 ÖM (VIII.1.) rendelet előírásai alapján:

Tűzoltás

13. § (1) *A lakott erdészházaknál és az üzemelő turistaházaknál gondoskodni kell az állandó tűzjelzési lehetőségről.*

(2) Az erdőgazdálkodó köteles az erdőben dolgozók riasztását megszervezni.

(3) A 100 hektárnál nagyobb nagymértékben és közepesen veszélyeztetett erdőterület erdőgazdálkodója köteles az általa kijelölt erdészeti létesítményekben, legalább 30 személy részére az erdőtűz oltására alkalmas felszerelést készenlétben tartani.

14. § *Az erdőgazdálkodó köteles intézkedni arról, hogy az erdőtűz után a területet 24 órán keresztül őrizték, és az égett terület szélén - ahol lehetséges - a talajt legalább 1 méter szélességben felszántásák.*

A **szántást** 2.4. fejezetben előírt természetvédelmi előírások szerint lehet végrehajtani. A gazdálkodót a tűzoltás vezetőnek kell tájékoztatnia a tűzoltással kapcsolatban, jelen tervben megfogalmazott előírásokról.

A tűzjelző szolgálat kialakítása különböző módokon történhet:

- járművel a területen mozgó figyelőszemélyzet
- magaslati pontokra telepített figyelőszemélyzet
- megfelelően telepített kamerarendszer
- légi felügyelet segítségével.

A figyelőszemélyzetnek megfelelő kommunikációs eszközzel kell rendelkeznie a tűz gyors bejelentéséhez.

A tüzeset észlelése, tudomásra jutása esetén a figyelő személyzet tagja a tüzet jelenti,

- a területileg illetékes önkormányzati tűzoltóságnak a **105** segélykérő hívószámon,
- az erdészeti szakszemélyzetnek.
- értesíti az erdőkben tartózkodó ill. ott munkát végző személyeket.

Az erdészeti szakszemélyzet szükség esetén az oltásvezetővel történő egyeztetés értesíti az oltási munkálatokba szerződés alapján bevonható vállalkozókat.

A tűzjelzésnek az alábbiakat kell tartalmaznia:

- a tüzeset pontos helyét,
  - § lehetőség szerint az erdészeti azonosítón (pl. Balassagyarmat 41 C) kívül más, tájékozódást segítő adat közlése is szükséges
  - § ilyen lehet a GPS koordináta
  - § vagy a megyei tervhez készült erdőtűzvédelmi térkép szelvény száma vagy az őrhálójának kódja
- a tűz keletkezésének idejét,
- van-e életveszély,
- mi ég, mi van veszélyeztetve,
- a tűz terjedelmét,
- a bejelentő személy nevét és a tűzjelzésre használt távbeszélő számát,
- megközelítés javasolt útvonala, szükség esetén az eligazítók hol várják a tűzoltókat,
- van-e olyan műszaki létesítmény (sorompó) vagy egyéb akadály amely a helyszín gépjárművel történő megközelítését nehezíti vagy lehetetlenné teszi.

4.9. Fejlesztendő területek

Megyei szinten javasolt egy erdő és vegetációtűz megelőzési és védelmi munkacsoport megalakítása. A csoportban az erdőtűzek megelőzésében az alábbi szervezetek, hatóságok szakemberei vennének részt.

- MGSZH Erdészeti Igazgatóság szakemberei
- Megyei Katasztrófavédelmi igazgatóság szakemberei
- a kiemelten veszélyeztetett területek tűzoltóparancsnokai és erdőgazdálkodói
- a jelentős területen dolgozó erdészeti integrátorok

- o természetvédelmi és vízügyi szakemberek

A munkacsoport a tűz szezonnal igazodóan tavasszal és ősszel ülésezne. Fő célja a megyei szintű erdő-tűzvédelmi feladatok koordinálása, az illetékes szakemberek közötti személyes ismeretségek kialakítása az eredményes a minél eredményesebb védekezés megteremtés érdekében.

5. Erdőtüzek oltása

5.1. A tűzoltásra vonatkozó alapvető törvényi előírások

A tűz elleni védekezésről, a műszaki mentésről és a tűzoltóságról szóló 1996. évi XXXI. törvény tűzoltás című fejezete a következőket tartalmazza:

„6. § (1) A törvény hatálya alá tartozók a tűzoltásban, a műszaki mentésben - ellenszolgáltatás nélkül - életkoruk, egészségi, fizikai állapotuk alapján elvárható személyes részvétellel, adatok közlésével kötelesek közreműködni.

(2) Azokat a változásokat, amelyek a településen, illetőleg a létesítményben a tűzoltást befolyásolhatják (út, közművezetékek elzárása, forgalom elterelése stb.), a kezdeményező vagy az elhárításért felelős szerv haladéktalanul köteles az állandó készenléti szolgálatot ellátó hivatásos önkormányzati, illetőleg önkéntes tűzoltóságnak szóban azonnal és írásban is bejelenteni.

7. § (1) A tűz oltásának felelős vezetője a tűzoltásvezető, aki a tűzoltóság vagy a hivatásos katasztrófavédelmi szerv jogszabályban meghatározott feltételeknek megfelelő tagja lehet. A tűzoltás helyszínén más személy csak a tűzoltásvezető előzetes engedélyével intézkedhet.

(2) A tűzoltásvezető a tűzoltáshoz

a) a Magyar Honvédség, a rendőrség, a polgári védelem, a vám- és pénzügyőrség, a büntetés-végrehajtási és a környezetvédelmi szervek, a mentőszolgálatok és a közüzemi vállalatok kirendelését igényelheti. Ezek a szervek, ha az az alapfeladataik ellátását nem veszélyezteti, kötelesek eleget tenni a kirendelésnek;

b) magánszemélyeket a tűz oltásában és a mentési munkálatokban az életkoruk, egészségi és fizikai állapotuk alapján elvárható közreműködésre kötelezhet;

c) az a) alpontban nem említett jogi személyeket, valamint a magán- és jogi személyek jogi személyiséggel nem rendelkező szervezeteit a tűz oltásában és a mentési munkálatokban való közreműködésre kötelezhet;

d) az a)-c) pontban felsoroltak járműveit, eszközeit, felszereléseit, anyagait igénybe veheti;

e) elrendelheti a Riasztási és Segítségnyújtási Tervben meghatározott tűzoltóságok riasztását;

f) igényelheti az e) ponton kívüli tűzoltóságok riasztását;

g) a karitatív szervezetek egységeinek közreműködését kérheti;

h) elrendelheti, hogy a tűzoltásban résztvevők - az 1. § (2) bekezdésében foglaltakra figyelemmel - magánlakásba, illetőleg jogi személyek, a magánszemélyek és a jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetek tulajdonában, használatában, kezelésében álló területre, létesítménybe, épületbe, helyiségbe bontással is behatolhassanak.

(3) A tűzoltásvezető a tűz által veszélyeztetett és a tűz oltásához szükséges területen minden tevékenységet korlátozhat, megtilthat, elrendelheti az illetéktelen vagy a veszélyeztetett személyek, valamint az anyagi javak eltávolítását, a terület kiürítését.

(4) A (2) bekezdés a) pontjában felsorolt szervek egységeinek a tűzoltásvezető csak a jelenlevő parancsnokaik, illetve vezetőik útján adhat utasítást a tűzoltásban való közreműködésre.”

A törvény hatálya:

„1. § (1) A törvény hatálya kiterjed

a) a Magyar Köztársaság területén tartózkodó magánszemélyekre;

b) a Magyar Köztársaság területén levő jogi személyekre, magán- és jogi személyek jogi személyiséggel nem rendelkező szervezeteire, ha ezekre vonatkozóan jogszabály vagy nemzetközi szerződés másként nem rendelkezik, ezek hiányában a viszonyosság irányadó;

c) a Magyar Köztársaság területén folytatott, a tűzvédelemre kiható valamennyi tevékenységre és a tűzoltóság által végzett műszaki mentésre.”

5.2. Együttműködés a tűz oltása során, vezetési struktúra

Erdőtűz oltása során a tűzoltóság és az erdőgazdálkodó együttesen törekszik a tűz továbbterjedésének mielőbbi megfékezésére. A jelenlévő erdészeti szakszemélyzetet kijelölt tagja tanácsadóként köteles segíteni a tűzoltás vezető munkáját. Az erdőgazdálkodó által az oltási munkálatokba bevont személyek és eszközök a tűzoltás vezető által meghatározott taktika alapján az erdészeti szakszemélyzet irányításával vesznek részt az oltási munkálatokban.

Az erdőgazdálkodó és a tűzoltóság lehetőség szerint közös logisztikai és utánpótlási rendszer kiépítésére törekszik ezzel is lekerülve a minden esetben korlátozott mértékben rendelkezésre álló emberi és technikai erőforrások ésszerűtlen kihasználását.

Az erdészeti szakszemélyzet tájékoztatja a tűzoltás vezetőt a területen lévő létesítményekről, illetve a tűz terjedési irányában elhelyezkedő fokozottan veszélyeztetett állományokról.

Az általa kezelt területen keletkezett tüzekről az erdőgazdálkodó is köteles nyilvántartást vezetni, az erdőterületen keletkezett tüzet köteles az illetékes MGSZH Erdészeti Igazgatóság bejelenteni, akkor is ha annak eloltásához külső segítséget nem vett igénybe.

Erdőgazdálkodó által rögzítendő adatok

- Keletkezés helye (megye, önkormányzat)
- Érintett erdőrészek
- Beavatkozás (dátum, időpont)
- Eloltás (dátum, időpont)
- Teljes leégett terület (ha)
- Leégett, faállománnyal borított erdőterület (%)
- Leégett, egyéb erdőterület terület (%)
- Tűz alakja (korona, felszíni tűz)
- Feltételezett keletkezési ok (természetes (pl. villám), gondatlanság, szándékos)
- Becsült kár (keletkezett anyagi kár + oltási költségek)
- Esetleges megjegyzés, térképvázlat

Tűzoltóság a tudomására jutott erdőtüzeket az országos erdőtűzvédelmi tervben található adatlapon rögzíti és adja át az MGSZH Erdészeti Igazgatóságnak. Az erdészeti hatóság által felvett adatokkal kiegészített, illetve pontosított adatsorok kerülnek rögzítésre az MGSZH Központ Erdészeti Igazgatósága által vezetett országos erdőtűz adatbázisban.

5.3. Természetvédelmi területen a tűzoltás során alkalmazandó külön szabályok

Amennyiben az erdőtűz természetvédelmi területet is érint vagy veszélyeztet, értesíteni kell a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóságot. A nemzeti park igazgatóság szakemberét a tűzoltás vezető szakértőként vonja be az oltási munkálatokba.

Természetvédelmi területen kerülni kell a nem természetes alapanyagú, lebomló habképző anyagok alkalmazását. A védekezésnél törekedni kell a lehető legkisebb környezeti terhelésre. Tűzpászta készítésénél a tárcsázás vagy szántás helyett a területet kevésbé bolygató, „nedvesvonalra” vagy lehető legkeskenyebb pásztára támaszkodó kiégetést kell alkalmazni, ha ezt a meteorológiai viszonyok engedik.

A Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság a teljes működési területén tevékenykedik. A Természetvédelmi Őrszolgálat tagjainak őrkerületei a működési területet teljesen lefedik. Így egy tüzesetnél a védett természeti területet jól ismerő segítőt kap az oltásvezető.

Egy külterületi tűz - mely érinti a természetet - oltásakor a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság Természetvédelmi Őrszolgálatának a vezetőjét (illetve távollétében helyettesét) minden esetben, lehetőleg még az oltás megkezdés előtt értesíteni kell. Ugyancsak értesíteni kell a területileg illetékes természetvédelmi tájegység vezetőjét is. Az értesítéshez szükséges térképeket, telefonszámokat a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság a katasztrófavédelemnek átadja.

Az őrszolgálat vezető és a természetvédelmi tájegységvezető gondoskodik arról, hogy a területileg illetékes természetvédelmi őr, vagy annak helyettese a védekezés során álljon az oltásvezető rendelkezésére, és helyismeretével segítse az oltás megszervezésében. A természetvédelmi őr ismeri a helyi természetvédelmi értékeket, így tanácsaival az oltásvezető úgy szervezheti az oltást, hogy a természeti értékeket a tűz oltása során a lehető legkisebb károsodás érhesse.

A természetvédelmi őrszolgálat vezetője dönt arról, hogy a tüzről a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság vezetését és további illetékes munkatársait mikor és milyen módon értesíti.

5.4. Meteorológiai adatok elérhetősége

Erdőtűz oltásnál nélkülözhetetlen időjárási előrejelzés az Országos Meteorológiai Szolgálattól kérhető:

- **OMSZ Marcell György Főobszervatórium**
- **1181 Budapest, Gilice tér 39. tel: (1)-346-4809**

- **Országos Meteorológiai Szolgálat, Észak-magyarországi Regionális Központ**
- **3524 Miskolc, Pattantyús Ábrahám utca 4. tel: (46)368-705**

5.5. A megyében található repülőterek adatainak elérhetősége

Tűzoltáskor szóba jöhető, a megyében található repülőterek mindenkori adatai megtalálhatók a www.hungaryairport.hu weboldalon.

A Gazdasági és Közlekedési Minisztérium megbízásából készült weblapon a magyarországi repülőterek adatai, térképei, légifotói és a repülésmeteorológiai adatok találhatóak. Az adatok forrása a Polgári Légiközlekedési Hatóság, tehát az adatok a repülésre való felkészülés közben is használhatóak, hitelesek.

5.6. A tűzoltás utómunkálatainak szabályai, terület őrzése

Erdőtüzek esetén a terület lefeketítése és az utómunkálatok elvégzése után a terület őrzése az erdőgazdálkodó feladata. Amennyiben az erdőgazdálkodó nem elérhető, a visszagyulladás megakadályozásáról és a terület őrzéséről a tűzoltás vezető gondoskodik.

Az erdőgazdálkodó amennyiben nem rendelkezik megfelelő eszközökkel a tűz őrzéséhez, kisebb visszagyulladó területek eloltásához a tűzoltás vezető segítségét kérheti.

5.7. Fejlesztendő területek

5.7.1. Erdőtűz meteorológiai adatlap kidolgozása

A tűzoltáshoz szükséges időjárási adatok lekérésének nincsen egységes formátuma és formanyomtatványa. A tűzoltásvezető és az oltásban részvevő erdészeti szakszemélyzet munkáját és a megfelelő oltási taktika kiválasztását nagymértékben segíti a rendszeres időközönként részükre továbbított szakmeteorológiai adatokat és értékelést is tartalmazó időjárási adatsor.

Ennek egységes formátumban történő kidolgozása országos szinten kell hogy történjen, de rövid távon a mihamarabbi alkalmazhatóság érdekében megyei szinten szeretnénk a felállítandó megyei erdő és vegetációtűz megelőzési és védelmi munkacsoport segítségével egy ideiglenes formanyomtatványt kidolgozni, és az adatközlési eljárás feltételrendszerét kialakítani.

5.7.2. Közös tűzoltási gyakorlat

A megye legveszélyeztetettebb erdőterületein erdészeti és tűzvédelmi szakemberek bevonásával közös tűzoltási gyakorlatot kívánunk szervezni. Ennek során az oltás során szükséges közös kommunikációs rendszer és logisztikai struktúra kiépítését, továbbá közös tűzoltási tervezést valamint konkrét oltási feladatok együttes végrehajtását gyakorolnák a részvevő egységek. A gyakorlat megvalósításához az unió polgári védelmi pályázataiból szeretnénk megfelelő forrásokat előteremteni.

5.7.3. Továbbképzés, oktatási rendszer

Fontosnak tartjuk az erdészeti és tűzoltó szakszemélyzet erdőtűz megelőzési és tűzoltási ismereteinek folyamatos bővítését továbbképzések és tanfolyamok keretében. Különösen fontos lenne a tűz, mint tűzoltási eszköz (ellentűz, kiegészítés) operatív, készségszintű alkalmazásának oktatása, mert ezzel a módszerrel a nagyméretű, vízzel direkt módon nem oltható erdő és vegetációtüzek ellen is eredményesebben védekezhetünk. De ennek a módszernek az alkalmazása külön képzést és rendszeres gyakorlatot és továbbképzést igényel.

5.7.4. Védőruha vásárlás

Indokolt lenne az erdészet részéről a tüzek oltásában rendszeresen résztvevő személyeket megfelelő személyi védőfelszereléssel ellátni, illetve ehhez megyei szinten részfinanszírozás lehetővé tevő forrást találni.

A tűzoltóságnál rendszeresített nehéz védőfelszerelés kiegészítése is indokolt lehet vegetációtüzek esetén, de ezt országos szinten kell eldönteni.

5.7.5. Közös rádiós rendszer, frekvencia kialakítása

Természeti katasztrófáknál rendkívül fontos, hogy az információ mindenkinek azonnal eljuthasson. Az erdőtüzeknél jelenleg a tűzoltóság és az erdészet gyakran mobiltelefonon kommunikál egymással ami költségessége mellett csak bilaterális kommunikációt tesz lehetővé, a szükséges multilaterális helyett. Érdemes lenni olyan kézi adóvevők és mobil antenna beszerzése mely az adott területen képes kommunikálni az erre a célra kiválasztott BM frekvenciákkal, és az erdőtüz vagy más természeti katasztrófa elhárításában résztvevőknek kiosztható, majd később visszagyűjthető.

A katasztrófavédelmi szerveknél (katasztrófavédelmi igazgatóságok, tűzoltóságok, polgári védelmi kirendeltségek) jelenleg folyik az EDR (egységes digitális rádió) rendszer kiépítése. A megyénkben már folyik a próbaüzem, és a rendelkezésünkre álló információk alapján ez az új rendszer meg fogja oldani a kommunikációs problémákat. (Minden fecskendő mobil átjátszó állomásként fog működni, így maguk a fecskendők is biztosítják a lefedettséget, továbbá ezek a rádiók mobil üzemmódban is tudnak működni. Amennyiben a tűzoltóságban közreműködőket ilyen készülékekkel ellátjuk, a kommunikációval nem lesz gond.

6. MELLÉKLETEK